

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут права

5702 Методичні вказівки та завдання
до проведення практичних занять і самостійної роботи
з дисципліни **«Авторське право в ІТ»**
для студентів спеціальності *081 «Право»*
освітньої програми **«Інтелектуальна власність»**
освітнього ступеня **«магістр»**
усіх форм навчання

Суми
Сумський державний університет
2023

Методичні вказівки та завдання до проведення практичних занять і самостійної роботи з дисципліни «Авторське право в ІТ» / укладачі: К. Д. Янішевська, Р. О. Дегтяр. – Суми : Сумський державний університет, 2023. – 35 с.

Кафедра кримінально-правових дисциплін та судочинства
ННШ

Зміст

С.

Вступ.....	4
Тема 1. ІТ-сфера як об'єкт правового регулювання.....	6
Тема 2. Загальні положення авторського права.....	8
Тема 3. Охорона та захист авторських і суміжних прав у цифровому середовищі.....	13
Тема 4. Особливості правової охорони комп'ютерних програм як ключового об'єкта ІТ-сфери в Україні.....	18
Тема 5. Вільні публічні ліцензії як підстава використання майнових авторських і суміжних прав у цифровому середовищі.....	22
Тема 6. Договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності в ІТ-сфері.....	24
Рекомендації щодо написання есе.....	28
Рекомендації з підготовки «карти пам'яті».....	29
Словник основних термінів та понять.....	30
Список рекомендованої літератури.....	38

Вступ

Навчальна дисципліна «Авторське право в ІТ» є складовою частиною освітньо-професійної програми підготовки «Інтелектуальна власність» студентів за освітнім ступенем «магістр» спеціальності 081 «Право». Навчальна дисципліна належить до переліку вибіркових дисциплін за напрямом підготовки «магістр», що пропонується в межах циклу професійної та практичної підготовки.

Мета навчальної дисципліни – здобуття студентами знань із правового регулювання авторського права в ІТ-сфері нормативно-правовими актами, які регулюють ці відносини в Україні; освоєння навичок для застосовування теоретичних положень на практиці.

Завдання вивчення дисципліни спрямовані на набуття студентом таких результатів навчання: аналізування та самостійне узагальнення матеріалів щодо правового регулювання відносин з охорони авторських прав в ІТ-сфері; аргументоване і коректне висловлювання власної позиції щодо тлумачення норм законодавства з авторського права, практики їх застосування; вирішення конфліктних і спірних ситуацій із питань охорони авторських прав в ІТ-сфері; формулювання й захист власної наукової позиції з дискусійних питань у сфері охорони авторських прав з урахуванням особливостей ІТ-сфери; розроблення проєктів документів із вирішення спірних питань охорони авторських прав в ІТ-сфері; надання консультацій із питань способів захисту авторських прав в ІТ-сфері.

Навчальним планом передбачене засвоєння зазначеної дисципліни на лекціях, практичних і семінарських заняттях, під час самостійної роботи та контролю навчальної роботи.

Семінарські та практичні заняття – це форма навчального заняття, під час якої організовується ґрунтовний розгляд студентами окремих теоретичних тем навчальної дисципліни, формуючи в здобувачів вміння і навички їх практичного застосування за допомогою індивідуального виконання відповідно сформульованого завдання.

Зміст навчальної дисципліни поділено на два модулі. До основних питань, що розглядаються під час вивчення навчальної дисципліни, належать: огляд ІТ-сфери як об'єкта правового регулювання, загальні положення щодо авторського права, охорона та захист авторських і суміжних прав у цифровому середовищі, особливості правової охорони комп'ютерних програм як ключового об'єкта ІТ-сфери в Україні, договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності в ІТ-сфері.

Підсумкове оцінювання з навчальної дисципліни визначається як сума балів за всіма, успішно оціненими, результатами навчання.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати:

- юридичну природу та сутність авторського права в ІТ;
- джерела нормативно-правового регулювання правовідносинах, які виникають через використання об'єктів авторського права в ІТ-сфері;
- основні інститути авторського права;
- загальні засади захисту авторських прав за законодавством України, зокрема цивільно-правового захисту;
- класифікацію об'єктів авторського права в ІТ-сфері;
- перелік суб'єктів авторського права в ІТ-сфері;
- зміст та особливості авторсько-правової охорони на твори в ІТ-сфері в Україні;
- особливості правової охорони комп'ютерних програм як першорядного об'єкта ІТ-сфери в Україні;
- особливості договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності в ІТ-сфері.

Тема 1. ІТ-сфера як об'єкт правового регулювання

План

1. Роль інформаційних технологій у сучасному світі.
2. Цивільно-правове регулювання ІТ-сфери.
3. Взаємозв'язок ІТ-права, права інтелектуальної власності та інформаційного права.

Методичні вказівки до вивчення теми

Під час вивчення теми «ІТ-сфера як об'єкт правового регулювання» повинні розглянути ІТ-сектор в Україні як одне з найважливіших джерел зростання міжнародної конкурентоспроможності України в найближчій перспективі. Студенти повинні ознайомитися з нормативно-правовим забезпечення інноваційної діяльності.

Розглядаючи друге питання, варто проаналізувати сутність ІТ-сфери як об'єкта правового регулювання загалом та об'єкта цивільно-правового регулювання зокрема, зосередившись на понятті «інформація» та її формі – персональні дані. Звернути увагу на питання інформаційного законодавства щодо технології як об'єктів права інтелектуальної власності загалом.

Студенти під час розгляду третього питання повинні розуміти відмінність та взаємозв'язок ІТ-права, права інтелектуальної власності та інформаційного права, знати основні розуміння цих категорій. У студентів повинна бути чітко сформована позиція щодо відмінностей і тотожностей між ІТ-правом, правом інтелектуальної власності та інформаційним правом. Аналіз поглядів про розгляд ІТ-права, зокрема: 1) як

галузі, що виокремилася з права інтелектуальної власності; 2) як частини права інтелектуальної власності; 3) як частини інформаційного права; 4) як масиву законодавства, що виокремився з інформаційного законодавства.

Питання для самоконтролю

1. Що таке «об'єкт правового регулювання»?
2. Сутність ІТ-сфери як об'єкта правового регулювання.
3. Дайте класифікацію інформаційного законодавства як правової основи об'єктів авторського права.
4. Проаналізуйте ІТ-право як:
 - галузь, що виокремилася з права інтелектуальної власності;
 - як частину права інтелектуальної власності;
 - як частину інформаційного права;
 - як масив законодавства, що виокремився з інформаційного законодавства.

Теми есе

1. Поняття та історія виникнення інформаційних технологій.
2. Проблеми та перспективи розвитку ІТ-сфери в Україні.
3. Інтелектуальна власність як складова інтелектуального капіталу.
4. Розмежування «ІТ-права» та «інформаційного права».

Тема 2. Загальні положення авторського права

План

1. Поняття авторського права. Джерела авторського права.
2. Об'єкти та суб'єкти авторського права.
3. Строки дії авторського права.
4. Виникнення і здійснення авторського права.

Методичні вказівки до вивчення теми

У цій темі розглядають лише загальні положення щодо авторського права, закріплені в цивільному законодавстві України.

Студентам потрібно акцентувати на тому, що авторське право необхідно розглядати як в об'єктивному, так і суб'єктивному значенні. В об'єктивному значенні авторське право – сукупність правових норм, які регулюють відносини, що виникають у зв'язку зі створенням і використанням творів науки, літератури і мистецтва. У суб'єктивному значенні авторське право – це особисті немайнові і майнові права, що належать особам, які створили твори науки, літератури і мистецтва. Під час вивчення питання джерел авторського права необхідно засвоїти основні положення таких актів: Конституція України, Цивільний кодекс України, Закон України «Про авторське право і суміжні права».

Під час розгляду другого питання щодо об'єктів авторського права увагу потрібно приділити положенням статті 433 Цивільного кодексу України та статті 6 Закону України «Про авторське право і суміжні права». Необхідно наголосити на тому, що перелік об'єктів авторського права не є вичерпним.

Вивчаючи питання щодо суб'єктів авторського права, студенти повинні вивчити їх класифікацію, зокрема, положення щодо авторів як суб'єктів авторського права. Потрібно визначити статус співавторів як суб'єктів авторського права, випадки, в яких твір вважається створеним у співавторстві, можливість віднесення юридичних осіб до суб'єктів авторського права.

Студентам необхідно звернути уваги на положення ч. 1 ст. 9 Закону України «Про авторське право і суміжні права», відповідно до якої авторське право на твір виникає внаслідок факту його створення. Майнові права автора мають визначений законом строк дії. Студентам потрібно знати строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на твір. Також необхідно чітко знати винятки, зокрема: строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на твори посмертно реабілітованих авторів; для творів, оприлюднених анонімно або під псевдонімом; у разі якщо весь твір публікується (оприлюднюється) не одночасно, а послідовно у часі томами, частинами, випусками, серіями тощо; авторське право на твір, уперше опублікований упродовж 30 років після смерті автора. Увагу також необхідно звернути на випадки, коли об'єкти авторського права переходять до суспільного надбання відповідно до норм національного законодавства про авторське право.

Вивчаючи четверте питання, студенти повинні звернути увагу на те, що виникнення і здійснення авторського права не вимагають спеціального оформлення твору, реєстрації або дотримання будь-яких інших формальностей. Вони повинні вміти аналізувати положення щодо таких критеріїв охороноздатності об'єктів інтелектуальної власності, як оригінальність, новизна; а також визначити, що об'єктами

авторського права є твори в галузі науки, літератури і мистецтва, виражені в будь-якій об'єктивній формі.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття «авторське право» в об'єктивному та суб'єктивному значеннях.
2. Коротко охарактеризуйте міжнародні договори та конвенції, що є джерелами авторського права.
3. Які закони є джерелами авторського права?
4. Визначте, коли виникає авторське право на твір.
5. Які існують об'єкти авторського права.
6. Надайте визначення поняття «суб'єкт авторського права». Наведіть класифікацію суб'єктів авторського права.
7. Скільки триває строк охорони авторських прав?
8. Які правові наслідки закінчення строку охорони авторських прав ви можете назвати?
9. Які строки дії майнових авторських прав?

Теми есе

1. Загальна характеристика основних положень міжнародних договорів та угод про взаємну правову допомогу і співробітництво, що регулюють правовідносини у сфері охорони і захисту авторського права та суміжних прав.
2. Виникнення і здійснення авторського права на твір.
3. Новизна та оригінальність як критерії, що характеризують творчий процес.
4. Характеристика юридичної особи як суб'єкта авторського права.

Тема 3. Охорона та захист авторських і суміжних прав у цифровому середовищі

План

1. Міжнародно-правова охорона авторських і суміжних прав у цифровому середовищі.
2. Авторсько-правова охорона на твори в ІТ-сфері в Україні.
3. Особливості розповсюдження та використання об'єктів авторського і суміжних прав у цифровому середовищі.
4. Технічні засоби захисту авторських і суміжних прав.

Методичні вказівки до вивчення теми

Під час вивчення першого питання необхідно розглянути міжнародні системи правової охорони інтелектуальної власності та зосередити увагу на діяльності Всесвітньої організації інтелектуальної власності як головного адміністратора договорів і угод. Зокрема, потрібно проаналізувати причини необхідності міжнародної системи інтелектуальної власності та передумови. Розглянути положення щодо керівних органів Всесвітньої організації інтелектуальної власності (Генеральна асамблея, Конференція, Координаційний комітет, Міжнародне бюро) та стратегічні цілі Всесвітньої організації інтелектуальної власності в міжнародній системі охорони інтелектуальної власності. Студенти повинні розглянути міжнародні угоди з авторського права та суміжних прав. Особливу увагу необхідно звернути на Бернську конвенцію про охорону літературних та художніх творів, Договір ВОІВ про авторське право та Директиву Європейського Парламенту та Ради 2001/29/ЄС про гармонізацію певних аспектів авторського права та суміжних прав в

інформаційному суспільстві. Потрібно знати, що метою Бернської конвенції про охорону літературних та художніх творів є забезпечення охорони прав авторів на їх літературні та художні твори настільки ефективно й однаково, наскільки це можливо. Студенти повинні знати, які об'єкти підлягають охороні відповідно до Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності по авторському праву, а також які права авторів розглядаються. Необхідно також розглянути основні норми Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про виконання і фонограми. Студенти повинні чітко визначати, які об'єкти інтелектуальної власності в цифровому середовищі підлягають правовій охороні кожного з вищезазначених договорів.

Друге питання присвячено вітчизняній авторсько-правовій охороні творів в ІТ-сфері. Необхідно знати, що міжнародні підходи та стандарти щодо розповсюдження та використання об'єктів авторського права в ІТ відображаються в національному законодавстві: Закон України «Про авторське право і суміжні права» та Цивільний кодекс містять поняття, які поширюються на цифрове середовище (відтворення, оприлюднення, опублікування, публічне сповіщення, розповсюдження).

Вивчаючи третє питання, важливо розглянути особливості майнових прав авторів та суб'єктів суміжних прав щодо об'єктів авторського права та суміжних прав у цифровому середовищі. Доцільно звернути увагу, на те, що використання твору в цифровому середовищі є одним із проявів здійснення авторських прав. Об'єкти авторського права, перелічені Законом України «Про авторське право і суміжні права», у формі їх розміщення на вебсайтах, зберігання на різних пристроях тощо. Розміщення

творів у мережі «Інтернет» у вигляді, доступному для публічного використання, є їх відтворенням у розумінні Закону України «Про авторське право і суміжні права».

Питання щодо технічних засобів передбачає вивчення способів, які є окремими від правових прийомів охорони та захисту авторських та (або) суміжних прав у цифровому середовищі.

Питання для самоконтролю

1. Проаналізуйте мету діяльності Всесвітньої організації інтелектуальної власності.

2. Охарактеризуйте Бернську конвенцію про охорону літературних та художніх творів.

3. Які об'єкти підлягають охороні відповідно до Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності з авторського права?

4. Які об'єкти інтелектуальної власності в цифровому середовищі підлягають правовій охороні?

5. Вітчизняна авторсько-правова охорона творів в ІТ-сфері.

Теми есе

1. Особливості майнових прав авторів та суб'єктів суміжних прав щодо об'єктів авторського права та суміжних прав у цифровому середовищі.

2. Використання твору в цифровому середовищі.

3. Особливості технічних засобів захисту авторських і суміжних прав.

4. Міжнародні акти щодо правової охорони авторських і суміжних прав у мережі «Інтернет».

Тема 4. Особливості правової охорони комп'ютерних програм як ключового об'єкта ІТ-сфери в Україні

План

1. Поняття комп'ютерної програми як об'єкта правової охорони, її ознаки.
2. Суб'єкти права інтелектуальної власності на комп'ютерну програму.
3. Особисті немайнові та майнові права інтелектуальної власності на комп'ютерну програму.
4. Випадки вільного використання комп'ютерної програми.

Методичні вказівки до вивчення теми

Під час вивчення студентами першого питання щодо поняття комп'ютерної програми як об'єкта правової охорони варто пам'ятати, що в ІТ-сфері поняття «комп'ютерна програма» розуміють як завершений набір операторів, який може бути оброблений комп'ютером для вирішення певного завдання. Доречно буде розглянути положення Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право, Директиви 2009/24/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 23 квітня 2009 року про правову охорону комп'ютерних програм, Закону України «Закону «Про авторське право і суміжні права». Також необхідно визначити ознаки комп'ютерної програми. Розглядаючи питання охорони об'єктів авторського права і суміжних прав, необхідно чітко визначити права, коли твір може бути використаний третіми особами лише з дозволу власника авторського права. Також необхідно запам'ятати терміни охорони майнових прав авторів в Україні, а також терміни охорони об'єктів суміжних прав.

У питаннях щодо суб'єктів права інтелектуальної власності та їх особистих немайнових та майнових прав інтелектуальної власності на комп'ютерну програму увагу потрібно звернути на те, що авторство встановлюється на підставі презумпції авторства. Первинним суб'єктом авторського права є автор програми. Також комп'ютерна програма може бути створена у співавторстві. Відносини між співавторами можуть бути урегульовані договором між ними про порядок здійснення майнових прав інтелектуальної власності на програму.

Четверте питання присвячене вільному використанню комп'ютерної програми. Таке використання дозволяється у законодавчо встановлених випадках.

Питання для самоконтролю

1. Визначте та проаналізуйте поняття комп'ютерної програми.
2. Актуальні питання охорони комп'ютерних програм в Україні.
3. Визначте і дайте характеристику ознак комп'ютерної програми як об'єкта правової охорони.

Теми есе

1. Поняття комп'ютерної програми як об'єкта правової охорони.
2. Проблеми у сфері охорони інтелектуальної власності в Україні.
3. Вільне використання комп'ютерної програми.

Тема 5. Вільні публічні ліцензії як підстава використання майнових авторських і суміжних прав у цифровому середовищі

План

1. Поняття, ознаки та характеристика вільних публічних ліцензій.
2. Окремі види вільних публічних ліцензій.

Методичні вказівки до вивчення теми

Розглядаючи перше питання, варто розуміти, що поняття «вільна публічна ліцензія» було запозичене зі світової практики використання ліцензій такого виду. Необхідно наголосити, що українське законодавство не передбачає прямого законодавчого регулювання зазначених відносин. Однак ЦК України містить загальні положення щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, а саме: ліцензія та ліцензійний договір, які є одними з підстав передання таких прав. Щодо ознак та характеристики вільних публічних ліцензій варто звернутися до роз'яснень Міністерства економіки України (Рекомендації щодо застосування вільних публічних ліцензій на використання об'єктів авторського права і суміжних прав, Рекомендації щодо забезпечення правомірності використання комп'ютерних програм вільного користування, Рекомендації щодо забезпечення правомірності використання комп'ютерних програм у діяльності суб'єктів господарювання).

Вивчаючи друге питання, доцільно звернути увагу на поділ вільних публічних ліцензій за призначенням, за ступенем обмеженості та за видавником. Окремо варто розглянути групи ліцензій «Creative Commons» як найбільш універсальних щодо об'єктного складу.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення терміна «вільна публічна ліцензія».
2. Охарактеризуйте вільні публічні ліцензії як підставу використання майнових авторських і суміжних прав у цифровому середовищі.
3. Визначте види вільних ліцензій.

Теми есе

1. Підходи до поняття «вільна публічна ліцензія».
2. Ліцензії Creative Commons на використання об'єктів авторського права, їх значення.

Тема 6. Договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності в ІТ-сфері

План

1. Загальна характеристика договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.
2. Ліцензійний договір.
3. Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності.
4. Договори про створення за замовлення і використання об'єкта права інтелектуальної власності.
5. Договір про передавання виключних майнових прав інтелектуальної власності.

Методичні вказівки до вивчення теми

Розглядаючи перше питання, варто проаналізувати статтю 1107 ЦК України, в якій розміщено перелік договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Також потрібно зважати на те, що учасники цивільних відносин можуть укласти й інші договори, не передбачені актами цивільного законодавства, але повинні відповідати загальним його засадам.

Вивчаючи питання ліцензійних договорів, необхідно знати, що за нормами цивільного законодавства він є «універсальним договором», який може бути правовою підставою використання будь-якого об'єкта інтелектуального права.

У третьому питанні важливо встановити співвідношення ліцензії та ліцензійного договору. Ліцензія може бути оформлена як окремий документ або бути складовою частиною ліцензійного

договору. Тобто ліцензійний договір є одним із способів оформлення видачі ліцензії. Також увагу необхідно звернути на види ліцензії.

Четверте питання присвячене договорам про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності. Особливістю таких договорів є те, що їх укладення і виконання спрямоване на створення самого об'єкта інтелектуального права з подальшим його використанням. Сторонами договору є творець та замовник. Предметом (об'єктом) договору є власне об'єкт інтелектуального права, що повинен бути створеним.

Студенти під час розгляду п'ятого питання повинні сконцентрувати увагу на договорі про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності. Загалом зазначений договір передбачає передання виключних майнових прав інтелектуальної власності частково або в повному обсязі, відповідно до закону та на визначених договором умовах. Особою, якій передаються права, також може бути як фізична, так і юридична.

Питання для самоконтролю

1. Дайте загальну характеристику договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

2. Що є ліцензійним договором?

3. У чому полягає різниця між ліцензією та ліцензійним договором?

4. Розкрийте особливості договорів про створення за замовленням і використанням об'єкта права інтелектуальної власності.

5. Що може бути об'єктами ліцензійних угод?

6. Які виокремлюють види ліцензій під час розпорядження об'єктами права інтелектуальної власності?

Теми есе

1. Договірна практика в цифровому середовищі.
2. Особливості договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, їх значення в ІТ-сфері.
3. Особливості договірного захисту особистих майнових прав творців комп'ютерних програм.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО НАПИСАННЯ ЕСЕ

Написання есе є формою самостійної роботи студентів, важливою частиною вивчення навчальної дисципліни, з формуванням позиції студента та розгляду окремого проблемного питання.

Метою есе є розвиток навичок самостійного творчого мислення та письмового викладення власних думок.

Есе повинне складатися з чіткого викладення суті, самостійного проведеного аналізу проблемного питання, джерел, які було використано для аргументації власної позиції, а також висновків, що узагальнюють запропоновані студентом положення.

Список джерел необхідно оформити як повноцінний список використаної літератури, який оформлюється згідно з ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Варто подати власні думки в тексті есе, що є важливою складовою такої форми роботи.

Положення, наведені в есе, можуть підтверджуватися або спростовуватися:

- положеннями нормативно-правових актів – чинними або застарілими (якщо це доречно);
- цитатами;
- історичними подіями;
- особистим досвідом.

Загальні технічні вимоги до оформлення роботи:

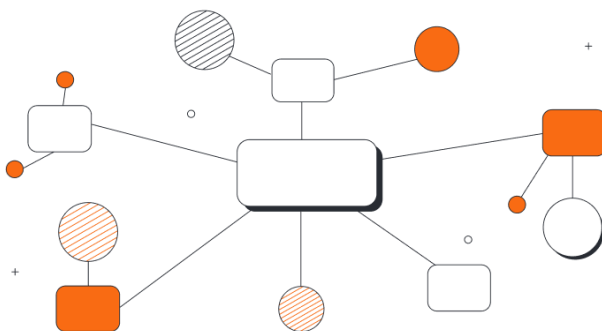
1. Шрифт основного тексту – Times New Roman.
2. Обсяг есе – 3–5 аркушів.
3. Кількість використаних джерел – не менше ніж 3.

РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ «КАРТИ ПАМ'ЯТІ»

Замість ведення класичних конспектів, ефективним способом освоєння нового матеріалу є розроблення «карти пам'яті» (англ. Mind-Map). Це унікальний та простий метод запам'ятовування інформації. Така методика допомагає створити цілісний образ навчального матеріалу і будується з урахуванням записів думок, ідей, асоціацій.

Правила створення карт пам'яті:

- основна тема чи ідея розміщується в центрі;
- головні гілки поєднуються з центральною ідеєю, а гілки другого, третього і т. д. порядку з'єднуються з основними гілками;
- малювати «картку пам'яті» можна на папері, онлайн або використовувати комп'ютерну програму. Зручно користуватися онлайн-конструкторами – наприклад, MindMeister, MindMup, Mind Map Maker.

СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ ТА ПОНЯТЬ

Автор – фізична особа, яка своєю творчою діяльністю створила твір.

Авторське право – інститут цивільного права і ключова галузь права інтелектуальної власності, призначений захищати зовнішню форму вираження об'єкта (твір, малюнок, збірник, фотографія та інше) – їх «матеріальне втілення».

База даних (компіляція даних) – укупність творів, даних або будь-якої іншої інформації у довільній формі, що розташовані у систематизованому або упорядкованому вигляді, що можуть бути доступні за допомогою спеціальної пошукової системи та/або на основі електронних засобів (комп'ютера) чи інших засобів.

Вебсайт – сукупність даних, електронної (цифрової) інформації, зокрема об'єктів авторського права та/або суміжних прав тощо, пов'язаних між собою і структурованих у межах адреси веб-сайту та/або облікового запису власника такого веб-сайту, доступ до яких здійснюється через адресу в мережі Інтернет, що може складатися з доменного імені, записів про каталоги або виклики та/або числової адреси за Інтернет-протоколом.

Веб-сторінка – складова частина веб-сайту, розташована за спеціальною адресою в мережі Інтернет.

Виключне право – майнове право особи, яка має щодо твору, виконання, постановки, передачі організації мовлення, фонограми чи відеограми авторське право і (або) суміжні права, на використання цих об'єктів авторського права і (або) суміжних прав лише нею і на видачу лише цією особою дозволу чи заборону їх використання іншим особам у межах строку,

встановленого Законом України «Про авторське право і суміжні права».

Виключна ліцензія – це ліцензія, що видається лише одному ліцензіату і виключає можливість використання ліцензіаром об’єкта права інтелектуальної власності у сфері, обмеженій цією ліцензією, та видачі ним іншим особам ліцензій на використання цього об’єкта в зазначеній сфері.

Відкрита ліцензія – згода власника прав на об’єкт права інтелектуальної власності укласти ліцензійний договір із будь-якою особою на визначених правовласником умовах (наприклад, власник патенту на винахід має право подати заявку до Міністерства економічного розвитку і торгівлі заяву про готовність надання будь-якій особі дозволу на використання запатентованого винаходу).

Відтворення – пряме чи опосередковане виготовлення однієї або більше копій об’єкта авторського права та/або суміжних прав (або його частини) будь-яким способом та у будь-якій формі, у тому числі для тимчасового чи постійного зберігання в електронній (цифровій), оптичній або іншій формі, яку може зчитувати комп’ютер, а також створення тривимірного твору з двовимірного і навпаки та створення тривимірного твору на основі набору інструкцій, який зчитується комп’ютером для виготовлення тривимірного твору.

Віртуальний актив – нематеріальне благо, що є об’єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі. Існування та оборотоздатність віртуального активу забезпечується системою забезпечення обороту віртуальних активів. Віртуальний актив може посвідчувати майнові права, зокрема права вимоги на інші об’єкти цивільних прав.

Власник вебсайта – особа, яка є володільцем облікового запису та встановлює порядок і умови використання веб-сайту. За відсутності доказів іншого, власником веб-сайту вважається реєстрант відповідного доменного імені, за яким здійснюється доступ до веб-сайту, та/або отримувач послуг хостингу.

Власник вебсторінки – особа, яка є володільцем облікового запису, що використовується для розміщення веб-сторінки на веб-сайті, та яка управляє та/або розміщує електронну (цифрову) інформацію в межах такої веб-сторінки. Власник веб-сайту не є власником веб-сторінки, якщо власник веб-сторінки володіє обліковим записом, що дозволяє йому самостійно, незалежно від власника веб-сайту, розміщувати інформацію на веб-сторінці та управляти нею.

Всесвітня організація інтелектуальної власності – одне зі спеціалізованих агентств ООН; створена у 1967 році з метою заохотити творчу діяльність та забезпечити захист інтелектуальної власності в усьому світі.

Гіперпосилання – формалізований відповідно до стандартів мережі Інтернет запис адреси веб-сайту або його частини (веб-сторінки, даних). У разі якщо гіперпосилання адресує до частини веб-сайту (веб-сторінки), крім домену та/або числової адреси за Інтернет-протоколом, воно може містити додаткові записи про каталоги або виклики і умови доступу до веб-сторінки, що може бути відтворена або збережена на пристроях, які можуть зчитувати та відтворювати електронну (цифрову) інформацію з використанням мережі Інтернет.

Доменне ім'я – буквено-цифровий вираз, що ідентифікує будь-який комп'ютер абонента в мережі «Інтернет».

Електронна інформація – аудіовізуальні твори, музичні твори (з текстом або без тексту), комп'ютерні програми,

фонограми, відеограми, програми (передачі) організацій мовлення, що містяться в електронній (цифровій) формі, придатній для зчитування і відтворення комп'ютером, які можуть існувати і (або) зберігатися у вигляді одного або декількох файлів (частин файлів), записів у базі даних на зберігаючих пристроях комп'ютерів, серверів тощо в мережі «Інтернет», а також програми (передачі) організацій мовлення, що ретранслюються з використанням мережі «Інтернет».

Ім'я автора – сукупність слів чи знаків, що ідентифікують автора: прізвище та ім'я автора; прізвище, ім'я та по батькові автора; ініціали автора; псевдонім автора; прийнятий автором знак (сукупність знаків) тощо.

Інтелектуальна власність – результат інтелектуальної, творчої діяльності однієї людини (автора, виконавця, винахідника та ін.) або кількох осіб.

Інформаційні технології (ІТ) – це сукупність методів і засобів, що використовуються для збирання, зберігання, оброблення і поширення інформації.

Компонування напівпровідникового виробу (компонування) – сукупність пов'язаних зображень, певним чином зафіксованих або закодованих, які становлять тривимірну конфігурацію шарів, із яких складається напівпровідниковий виріб та в яких кожне зображення містить конфігурацію або частину конфігурації напівпровідникового виробу на будь-якій стадії його виготовлення.

Комп'ютерна програма – набір інструкцій у вигляді слів, цифр, кодів, схем, символів чи в будь-якому іншому вигляді, виражених у формі, придатній для зчитування комп'ютером (настільним комп'ютером, ноутбуком, смартфоном, ігровою приставкою, смарт-телевізором тощо), які приводять його у дію

для досягнення певної мети або результату, зокрема операційна система, прикладна програма, виражені у вихідному або об'єктному кодах.

Ліцензіар – це особа, яка має виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності.

Ліцензійний платіж – плата за надання прав на використання об'єкта права інтелектуальної власності, що є предметом ліцензійного договору.

Ліцензія – це письмове повноваження, що надається особою, яка має виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності (ліцензіаром), іншій особі (ліцензіату), про надання їй права на використання цього об'єкта в певній обмеженій сфері.

Національний орган інтелектуальної власності (НОІВ) – державна організація, що входить до державної системи правової охорони інтелектуальної власності, визначена на національному рівні Кабінетом Міністрів України як така, що здійснює повноваження у сфері інтелектуальної власності, визначені цим Законом, іншими законами у сфері інтелектуальної власності, актами центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності, та статутом, і має право представляти Україну в міжнародних та регіональних організаціях.

Невиключна ліцензія – ліцензія, що не виключає можливості використання ліцензіаром об'єкта у сфері, обмеженій цією ліцензією, та видачі ним іншим особам ліцензій на використання цього об'єкта в зазначеній сфері.

Обліковий запис – формалізований згідно із стандартами мережі Інтернет запис на комп'ютерному обладнанні (комп'ютерах, серверах), підключеному до мережі Інтернет, що

ідентифікує користувача (наприклад власника веб-сайту) на такому обладнанні, містить дані про доступ до частини каталогів і комп'ютерної програми, комп'ютерного обладнання, а також визначає права такого доступу, що надають можливість володільцю облікового запису додавати, видаляти, змінювати цифровий контент і дані веб-сайту, надавати доступ до веб-сайту або його частини, окремих даних іншим особам, припиняти функціонування такого веб-сайту або його частини в межах облікового запису.

Оприлюднення (розкриття публіці) – будь-яка дія, що вперше робить твір чи об'єкт суміжних прав доступним для необмеженого кола осіб.

Особа – фізична або юридична особа.

Постачальник послуг хостингу – особа, яка надає власникам веб-сайтів послуги і (або) ресурси для розміщення вебсайтів або їх частин у мережі «Інтернет» та із забезпечення доступу до них через мережу «Інтернет». Власник вебсайта, який розміщує свій вебсайт або його частину в мережі «Інтернет» на власних ресурсах і (або) самостійно забезпечує доступ до нього з використанням мережі «Інтернет», одночасно є постачальником послуг хостингу.

Примусова ліцензія – надання дозволу на використання об'єкта права інтелектуальної власності за рішенням компетентного органу держави (наприклад, якщо власник патенту на винахід не використовує впродовж трьох років свій винахід і відмовляється надати ліцензію зацікавленій особі, остання має право звернутися до суду із заявою про надання їй дозволу на використання даного винаходу).

Псевдонім – вигадане ім'я, що складається із сукупності слів чи знаків, символів, обране автором (співавторами) чи

виконавцем (співвиконавцями) для позначення себе відповідно як автора (співавторів) або як виконавця (співвиконавців).

Роботодавець – особа, яка найняла працівника за трудовим договором (контрактом).

Роялті – ліцензійний платіж у вигляді сум, які сплачуються періодично, залежно від обсягів виробництва або реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) з використанням об'єкта права інтелектуальної власності.

Службовий твір – вір, створений працівником у зв'язку з виконанням обов'язків за трудовим договором (контрактом).

Твір – оригінальне інтелектуальне творіння автора (співавторів) у сфері науки, літератури, мистецтва тощо, виражене в об'єктивній формі.

Технологічні засоби захисту – будь-яка технологія, комп'ютерна програма, обладнання або компонент, які у своєму нормальному функціонуванні призначаються для запобігання або протидії діям по відношенню до об'єктів, використання яких не дозволене суб'єктом авторського права або суміжних прав або суб'єктом прав особливого роду (*sui generis*).

Цифровий контент (електронна (цифрова) інформація) – будь-які відомості чи дані в електронній (цифровій) формі, що містять об'єкти авторського права та/або суміжних прав і можуть зберігатися та/або поширюватися у вигляді одного або декількох файлів (частин файлів), записів у базі даних на зберігаючих пристроях комп'ютерів, серверів тощо у мережі Інтернет.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові акти

1. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів від 24.07.1971 р. *Верховна Рада України*. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051.

2. Брюссельська конвенція про розповсюдження несучих програм сигналів, що передаються через супутники від 21.05.1974 р. *Верховна Рада України*. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_250.

3. Вашингтонський договір про інтелектуальну власність у відношенні інтегральних мікросхем : Міжнародний документ від 26.05.1989 р. Всесвітня організація інтелектуальної власності. URL: https://www.wipo.int/treaties/en/text.jsp?file_id=295136.

4. Всесвітня конвенція про авторське право: Міжнародний документ від 06.09.1952 р. *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_052.

5. Директива Європейського Парламенту і Ради 2001/29/ЄС від 22 травня 2001 року про гармонізацію окремих аспектів авторського права і суміжних прав в інформаційному суспільстві від 22.05.2001 р. № 2001/29/ЄС. *Офіційний вісник Європейських співтовариств*. 2001 р. L 167. Ст. 10

6. Директива 2009/24/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 23 квітня 2009 року про правову охорону комп'ютерних програм. URL: <http://data.europa.eu/eli/dir/2009/24/oj>

7. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право, прийнятий Дипломатичною

конференцією 20 грудня 1996 року та положення Бернської конвенції (1971 р.), на які містяться посилання у Договорі : Міжнародний документ від 20.12.1996 р. *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_770.

8. Кодекс законів про працю: Кодекс від 23.07.1996 р. № 322-08. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.

9. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-Х. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

10. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

11. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

12. Міжнародна конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення (Римська конвенція) : Міжнародний документ від 26.10.1961 р. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_763.

13. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 01.12.2022 № 2811-IX. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>.

14. Про електронні довірчі послуги : Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>.

15. Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав :

Закон України від 22.08.2018 р. № 2415-VIII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2415-19>

16. Про затвердження Інструкції про порядок ознайомлення будь-якої особи з матеріалами заявки на об'єкт права інтелектуальної власності : Наказ Міністерства освіти і науки України від 22.04.2005 р. № 247. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0494-05>.

17. Про затвердження Правил складання, подання та розгляду заявки на реєстрацію топографії інтегральної мікросхеми : Наказ Міністерства освіти і науки України від 18.04.2002 р. № 260. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0406-02>.

18. Про затвердження Положення про Державний реєстр України топографій інтегральних мікросхем : Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.04.2001 р. № 292. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0375-01>.

19. Про затвердження Порядку сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.12.2004 р. № 1716. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1716-2004-%D0%BF>.

20. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах : Закон України від 05.07.1994 р. 80/94-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80>.

21. Про медіа: Закон України від 13.12.2022 № 2849-IX. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20>.

22. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. *Верховна Рада України*. URL:

<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.

23. Про охорону прав на компоновання напівпровідникових виробів : Закон України від 05.11.1997 р. № 621/97-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/621/97-%D0%B2%D1%80>.

24. Про електронні комунікації : Закон України від 16.12.2020 р. № 1089-ІХ. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text>.

25. Про схвалення Стратегії здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації від 17.11.2021 р. № 1467-р. *Офіційний вісник України*. 2021. № 92. Ст. 368.

26. Рекомендації щодо застосування вільних публічних ліцензій на використання об'єктів авторського права і суміжних прав. *Офіційний сайт Мінекономіки*. URL: <http://surl.li/dsspp>.

27. Рекомендації щодо забезпечення правомірності використання комп'ютерних програм вільного користування. *Офіційний сайт Мінекономіки*. URL: <http://surl.li/dssp>.

28. Рекомендації щодо забезпечення правомірності використання комп'ютерних програм у діяльності суб'єктів господарювання. *Офіційний сайт Мінекономіки*. URL: <http://surl.li/dssqf>.

29. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії : Міжнародний документ від 21.03.2014 р. *Верховна Рада України*. URL: https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011.

30. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-ІV. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

31. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.01.2004 р. № 1618-IV. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.

Наукова література

32. Актуальні проблеми права інтелектуальної власності : навч. посіб. / В. К. Матвійчук, С. А. Пилипенко, Т. П. Устименко та ін. ; за ред. І. С. Тімуш, Ю. В. Нікітіна, В. П. Мироненко. Київ : Національна академія управління, 2014. 278 с.

33. Інтелектуальна власність : навч. посіб. / А. В. Аксютіна, О. В. Нестерцова-Собакарь, В. В. Тропін та ін. ; за заг. ред. канд. юрид. наук, доц. О. В. Нестерцової-Собакарь. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 140 с.

34. Вахонєва Т. М. Авторське право і суміжні права в Україні : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : ВД «Дакор», 2019. 576 с.

35. Жилінкова О. В. Договірне регулювання відносин щодо інтелектуальної власності в Україні та за кордоном : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2015. 280 с.

36. Інтелектуальна власність : підручник / за ред. Л. М. Попова, А. В. Хромов, І. В. Шуба. Харків : Федорко, 2021. 262 с.

37. Право інтелектуальної власності : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. С. Б. Булеци, канд. юрид. наук, доц. О. І. Чепис. Ужгород : РІК-У, 2019. 488 с.

38. Семків В. О., Шандра Р. С. Інтелектуальна власність : підруч. Львів : Галицький друкар, 2015. 280 с.

39. Sam R. *Intellectual property : cases, materials and commentary*. Chatswood, NSW : LexisNexis Butterworths, 2020.

Список публікацій з актуальних питань

40. Бахновська І. П. Особливості укладення договору із власниками авторських прав. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2018. Вип. 2, т. 1. С. 48–51.

41. Грабовська Г. М., Семенюк Я. А. Поняття комп'ютерних програм як об'єкта права інтелектуальної власності та правові основи їх захисту. *Юридичний вісник*. 2020. № 1 (54). С. 107–112.

42. Ізбаш О. О. Інтелектуальна власність у цифровому просторі. *Інформація і право*. 2021. № 3 (38). С. 82–89.

43. Сокурєнко В. А., Хрякова Н. О. Тенденції розвитку концепції «вільного використання» творів на цифровому ринку у сучасному авторському праві ЄС. *Форум права*. 2020. № 63 (4). С. 64–74.

44. Тарасенко Л. Об'єкти авторського права у цифровому середовищі. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2019. Вип. 68. С. 231–239.

45. Briukhovetska M. Civil law regulation of information technology (IT) contracts. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2021. № 11. P. 5–10. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.11.01>.

46. Protection of copyright on the Internet / A. Kyryliuk, N. Baadzhy, R. Honhalo et al. *Amazonia Investiga*. 2019. № 8 (24). P. 464–470.

47. Nekit K., Ulianova H., Kolodi D. Website as an object of legal protection by Ukrainian legislation. *Amazonia Investiga*. 2019. № 8 (21). P. 222–230.

Електронне навчальне видання

Методичні вказівки та завдання
до проведення практичних занять і самостійної роботи
з дисципліни **«Авторське право в ІТ»**
для студентів спеціальності *081 «Право»*
освітньої програми **«Інтелектуальна власність»**
освітнього ступеня *«магістр»*
усіх форм навчання

Відповідальний за випуск О. С. Бондаренко
Редактор Н. З. Клочко
Комп'ютерне верстання Р. О. Дегтяр

Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 2,62. Обл.-вид. арк. 2,23.

Видавець і виготовлювач
Сумський державний університет,
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3062 від 17.12.2007.